

Nr 36.

Av herr Arrhén m. fl., om nedsättning av terminsavgifterna för studerande vid handelshögskolorna och de tekniska högskolorna.

Ett undanröjande av samtliga ännu kvarstående ekonomiska och sociala hinder för tillträde till högre studier har ur demokratisk synpunkt länge framstått såsom ett elementärt rättvisekrav. För samhället måste det även ur arbetsmarknadssynpunkt vara angeläget att varje medborgare, oavsett social härkomst och ekonomiskt utgångsläge, beredes samma rätt och samma möjligheter till den utbildning, för vilken han eller hon är bäst lämpad. En av de primära åtgärderna för att åstadkomma denna utbildningsmöjligheternas demokratisering har ansetts vara avskaffandet av samtliga obligatoriska avgifter för de studerande vid landets universitet och högskolor. Så har även i de flesta fall skett, men vid några högre läroanstalter — tekniska högskolan i Stockholm, Chalmers tekniska högskola, handelshögskolan i Stockholm samt handelshögskolan i Göteborg — kvarstå alltjämt avgifter av sådan storlek att de bl. a. måste anses påverka rekryteringen till högskolorna.

Studentsociala utredningen uttalade i sitt betänkande (SOU 1948: 42, s. 220 f.) att det syntes angeläget att de obligatoriska avgifterna generellt avskaffades och att kostnaderna för det inkomstbortfall detta skulle innebära för vederbörande läroanstalt övertogs av det allmänna. Mot detta restes vid remissbehandlingen av utredningens förslag inga invändningar, och i statsverkspropositionen till 1951 års riksdag (åttonde huvudtiteln s. 114) förordade chefen för ecklesiastikdepartementet att terminsavgifterna vid Stockholms högskola — en av de läroanstalter där avgifter av betydande storlek kvarstodo — av sociala skäl borde nedbringas. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beslöt riksdagen att endast den obligatoriska grundavgiften å 30 kr. per termin skulle bibehållas såsom ett slags kontrollavgift, medan övriga terminsavgifter avskaffades. I samband härmed erhöll högskolan full kompensation för det beräknade inkomstbortfallet.

I statsverkspropositionen till 1952 års riksdag (tionde huvudtiteln, s. 116) uttalade chefen för handelsdepartementet att det ur många synpunkter vore önskvärt att avgifterna vid handelshögskolan i Stockholm samt vid handelshögskolan i Göteborg avskaffades men var dock icke beredd att tillstyrka ökad medelsanvisning annat än för att åstadkomma en sänkning, varigenom avgifterna beräknades minska med inemot en tredjedel. Riksdagen

beslöt i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. Likväl uppgå avgifterna allttjämt till betydande belopp, 525 kronor per år i Stockholm och 400 kronor per år i Göteborg.

Även vid tekniska högskolan i Stockholm och vid Chalmers tekniska högskola uppgå avgifterna till betydande belopp, 400 kronor per år.

Vid 1952 års riksdag väcktes två likalydande motioner, den ena inom första kammaren av herrar Eskilsson och Arrhén (I: 267), den andra inom andra kammaren av herrar Håstad och Hæggbloom (II: 348), i vilka hemställdes, att riksdagen måtte fatta sådant beslut att avgifterna för de studerande vid tekniska högskolan i Stockholm, Chalmers tekniska högskola, handelshögskolan i Stockholm och handelshögskolan i Göteborg kunde nedsättas till 60 kronor per elev och år. Vid behandlingen av statsverkspropositionen jämte väckta motioner fann sig statsutskottet icke berett att tillstyrka motionärernas yrkande men framhöll beträffande de tekniska högskolorna önskvärdheten av att terminsavgifterna, så snart förhållandena det medgävo, nedsattes (statsutskottets utlåtande nr 8, s. 66) samt beträffande handelshögskolorna önskvärdheten av en betydligt större sänkning än den Kungl. Maj:t föreslagit (statsutskottets utlåtande nr 10, s. 38). Utskottet förutsatte emellertid att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål.

I årets statsverksproposition har avskaffande eller minskning av avgifterna vid de berörda högskolorna ej föreslagits. Beträffande de tekniska högskolorna hänvisas härvid av chefen för ecklesiastikdepartementet till det statsfinansiella läget.

Några skäl att pålägga studerande av vissa studieriktningar synnerligen betungande avgifter, medan andra studerande icke äro tvingade att erlægga motsvarande avgifter, torde emellertid knappast kunna anföras. Eleverna vid handelshögskolorna och de tekniska högskolorna rekryteras dessutom i något större utsträckning än fakultetsstudenterna från de lägre socialgrupperna. Sålunda uppgå för 28 procent av de studerande vid tekniska högskolan i Stockholm teknologernas och föräldrarnas sammanlagda beskattningsbara inkomst till högst 6 000 kronor. Vidare kan anföras att av statsstipendienämnden i Stockholm under budgetåret 1951/52 beviljade studielån med statlig kreditgaranti sammanlagt 40 procent tilldelades teknologer eller handelsstudenter. Avgifter av nämnd storleksordning tvingar otvivelaktigt många obemedlade eller mindre bemedlade att välja annan levnadsbana än den de bäst är ägnade för.

Både ur rättvisesynpunkt och av sociala skäl synes det synnerligen angeläget att terminsavgifterna vid de tekniska högskolorna och handelshögskolorna avskaffades eller åtminstone reducerades till en formell avgift av samma storlek som vid Stockholms högskola, d. v. s. 60 kronor per år. Högskolorna böra givetvis lämnas full kompensation för det inkomstbortfall, som härigenom uppstår.

Med stöd av vad ovan anförts få vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av åttonde och tionde huvudtitlarna måtte fatta sådant beslut, att avgifterna för de studerande vid tekniska högskolan i Stockholm, Chalmers tekniska högskola, handelshögskolan i Stockholm och handelshögskolan i Göteborg avskaffas eller nedbringas till samma storleksordning som vid Stockholms högskola, 60 kronor per elev och år.

Stockholm i januari 1953.

Erik Arrhén.

Johan Sunne.

Carl Eskilsson.

Valter Åman.

Martin Söderquist.

Hj. Weiland.

Knut Hesselbom.

B. A. Nilsson.

R. Lundqvist.

Tage Magnusson.
